

Dagbladet 19/7-91

I humanismens tjeneste

Johan Vogt er død. 23. september i år ville han ha fylt 91 år. Et langt liv i humanismens tjeneste er endt. Han var en helt usedvanlig person, sosialøkonom av profesjon, men med blikket rettet langt ut over regnemodelenes tallverden.

Det var ikke annet å vente at et menneske med Johan Vogts opptatthet for menneskerettigheter og avsky for undertrykkelse og urett, tidlig i sin ungdom ble oppslukt av venstresidens ideer om et mer rettferdig samfunn. Her sluttet han seg til falingen av menn og kvinner som seinere skulle spille en sentral rolle i utviklingen av det sosial-

demokratiske Norge, selv om de i sin ungdoms opprørstrang så med begeistring på revolusjonen i Russland.

Han fant sin plass i Mot Dag som så mange andre, og ble sterkt påvirket av den asketiske Erling Falk med sine utopier om det helt rettferdige samfunn under sosialismens banner. Johan Vogts liv skulle ende omtrent samtidig med at denne sosialismen ser ut til å ha spilt aldeles fallitt.

Men det er lenge siden Johan Vogt justerte sitt politiske kompass. Hvis man for eksempel stilte ham spørsmålet «Er De sosialist, Johan Vogt?» kunne man få til svar: «Jeg er ikke et substantiv!»

– Et substantiv? Hva er så sosialisme?

Da kunne han svare:

– Det er noe jeg visste for 40–50 år siden. I dag vet jeg bare at det er et abstrakt substantiv.

Johan Vogt var i høyeste grad en internasjonalist, en europeer, med et godt blikk for kontinentets goder og onder. Hans uro og engasjement når han ble stilt overfor brudd på elementære menneskerettigheter, undertrykkelse og urett brakte ham tidlig i kontakt med opposisjonelle i øst, og mange av dem står i takknemlighetsgjeld til ham fordi han brakte deres navn fram i offentligheten og dermed skaffet dem en slags beskyttelse.

Han var en klok politisk iaktta-ker. Selv om han på et tidlig tidspunkt klart hadde sett hva stalinismen førte til for det sovjetiske og de østeuropeiske folkene, kom han aldri i den leiren som hysterisk trodde at Sovjetunionen

Johan Vogt er død, han ble 90 år gammel.

en skulle overfalle Vest-Europa. Han advarte mot denslags tenkning og ble alltid ekstra mistenksom når noen hevdet at sovjetiske isfrie havner i Norge sto på Politbyråets ønskeliste.

Han kunne vise rørende omsorg og være hjelpsom når han så talenter som hadde vanskelig for å klare en borgerlig tilværelse. Hans forhold til dikteren Aksel Sandemose er et typisk eksempel.

Nesten til det siste ønsket han å være med. Det var så som så med hørsel og bevegelsesfrihet. Var det et foredrag eller en tilstelning som interesserte ham, slet han seg dit. Det må ha tatt svært på kreftene. Han så med ro på alderdommen, ja, han grep seg selv i å studere sin egen aldringsprosess. Han noterer at nå er han virkelig blitt gammel, selv eldre damer reiser seg for å gi ham plass på trikken.

Han noterer seg også at studentene på Sognsvanns-trikken ikke reiser seg for en aldrende herre. Derimot oppdager han at studenter fra den tredje verden gir ham plassen sin. «Det har de ikke lært av oss», skriver han og gir oss et eksempel på sin litterære stil som i knappe og korte setninger reiser vide perspektiver.

Karl Emil Haglund

100740